

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อาปตติ — การล่วงละเมิดพระวินัยบัญญัติของภิกษุ, อาบัติ”

คำว่า **อาปตติ** อ่านตามภาษาบาลีว่า **อา-ปัด-ติ** เขียนเป็นไทยได้ว่า **อาบัติ** หมายถึง การล่วงละเมิดพระวินัยบัญญัติที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ มีโทษสำหรับผู้นั้น โดยศัพท์ หมายถึง **การต้อง** ซึ่งก็คือการล่วงละเมิดพระวินัยบัญญัติที่เป็นสิกขาบท (บทที่จะต้องศึกษา) ข้อต่างๆ นั้นเอง ตามข้อความจากสมันตปาสาทิกา อรรถกถาพระวินัยปิฎก ว่า

ชื่อว่า อาบัติ เพราะเป็นวิตีกมมะ (การก้าวล่วง) ที่จะพึงต้อง [โดยความหมายคือการก้าวล่วงพระวินัยบัญญัติที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ ซึ่งจะมีโทษเกิดขึ้น]

การฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญา ไม่ได้จำกัดอยู่ที่เพศใดเพศหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ขึ้นอยู่กับการสะสมมาของแต่ละบุคคลว่าจะอบรมเจริญปัญญาในเพศใด **คฤหัสถ์หรือบรรพชิต** เพราะถ้าบวชเป็นภิกษุซึ่งเป็นเพศบรรพชิตแล้ว จะมีความประพฤติแตกต่างจากคฤหัสถ์อย่างสิ้นเชิง เพราะภิกษุ คือผู้ที่เห็นโทษเห็นภัยของกิเลส สละอาคารบ้านเรือน ทรัพย์สมบัติ วงศาคณาญาติ เพื่อศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญาขัดเกลากิเลสในเพศที่สูงยิ่ง ที่จะต้องมีชีวิตที่เหมาะสมแก่เพศของตน จะมาทำอะไรหรือมีอะไรต่างๆ เหมือนอย่างคฤหัสถ์ ไม่ได้เลย ยกตัวอย่างบุคคลในสมัยพุทธกาล เมื่อได้ฟังพระธรรมแล้ว เห็นประโยชน์ของการขัดเกลากิเลสเพราะท่านสะสมมาที่จะเห็นโทษของกิเลส เป็นผู้ที่จริงใจที่จะขัดเกลากิเลสในเพศบรรพชิตซึ่งสูงกว่าเพศคฤหัสถ์ เห็นโทษของกิเลสว่าเป็นสิ่งที่ละยาก และสะสมอภัยภัยใหญ่ที่จะสละ ละทุกอย่างที่เคยติดข้อง เพื่อเข้าใกล้ความสงบจากกิเลส นี่คือ จุดประสงค์ของการบวชเป็นภิกษุ ไม่ใช่เพื่อจุดประสงค์อื่นใดทั้งสิ้น และที่สำคัญ ภิกษุทุกรูปทุกยุคทุกสมัย ต้องเคารพในพระวินัยบัญญัติที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ ซึ่งจะต้องศึกษาพระธรรมวินัยให้เข้าใจ น้อมประพฤติในสิ่งที่ถูกต้อง ละเว้นในสิ่งที่ผิดที่ขัดต่อความประพฤติเป็นไปของภิกษุอันเป็นเพศที่สูงยิ่ง แต่ถ้าเป็นผู้ไม่ละอาย ไม่มีความจริงใจในการขัดเกลากิเลส มีการล่วงละเมิดพระวินัยบัญญัติที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ ก็เป็นผู้ต้องอาบัติ มีโทษตามพระวินัย

อาบัติมีโทษ ๓ สถาน คือ อาบัติมีโทษอย่างหนัก เมื่อต้องเข้าแล้วขาดจากความเป็นภิกษุทันทีที่เรียกว่าปาราชิก ได้แก่ **เสพเมถุน** (มีเพศสัมพันธ์ ไม่ว่าจะทางทวารหนัก ทางทวารเบา และทางปาก หรือแม้กระทั่งกับสัตว์ดิรัจฉาน ก็เป็นอาบัติปาราชิก) **ลักขโมย**ของของผู้อื่นอันมีราคาได้ ๕ มาสกขึ้นไป (ราคา ๕ มาสก พิจารณาด้วยการเทียบน้ำหนักทองคำกับข้าวเปลือก ๒๐ เมล็ด คือเอาข้าวเปลือก ๒๐ เมล็ดมาชั่ง ได้น้ำหนักเท่าไร น้ำหนักทองคำเท่านั้นดีเป็นเงินออกมา) **ข่มขืน** และ **อวดคุณวิเศษที่ไม่มีในตน**

อาบัติมีโทษอย่างกลาง คือ สังฆาทิเสส เมื่อต้องเข้าแล้ว ต้องประพฤติวัตรตามพระวินัยที่เรียกว่า ฐฎฐานวิธี ต้องอาศัยคณะสงฆ์ จึงจะพ้นจากอาบัตินี้ได้ ตัวอย่างอาบัติสังฆาทิเสส เช่น ภิกษุมิจิตกำหนด (ความใคร่) จับต้องกายหญิงต้องอาบัติสังฆาทิเสส ภิกษุพูดเกี้ยวหญิง (พาดพิงการเสพเมถุน) ต้องอาบัติสังฆาทิเสส เป็นต้น

และอาบัติมีโทษเบา ต้องแสดงความผิดของตนต่อหน้าภิกษุด้วยกัน ที่เรียกว่า แสดงอาบัติ อันเป็นการแสดงถึงความจริงใจในการสำรวมระวังต่อไป จึงจะพ้นจากอาบัตินั้นได้ ตัวอย่างอาบัติเบาที่พอจะแก้ไขได้ด้วยการแสดงอาบัติ เช่น ภิกษุบริโภคอาหารในเวลาวิกาล (หลังเที่ยง) จันอาหารโดยที่ไม่ได้รับประเคน เป็นต้น แต่ก็มีส่วนละเอียดที่จะได้พิจารณาตามพระวินัย คือ การแสดงอาบัติในบางสิกขาบท ต้องสละวัตถุสิ่งของนั้นก่อนจึงจะแสดงอาบัติได้ เช่น กรณีภิกษุรับเงินและทองก็ต้องสละเงินทองนั้นก่อน จึงจะแสดงอาบัติและพ้นจากอาบัติได้

พระวินัยบัญญัติที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้เป็นสิกขาบทต่างๆ นั้น มีมาก การต้องอาบัติแต่ละข้อก็มีโทษทั้งนั้น มีทั้งหนักและเบา ซึ่งไม่ว่าจะหนักหรือเบา ก็เป็นโทษด้วยกันทั้งนั้น เพราะเหตุว่า พระวินัยบัญญัตินั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติเพื่อประโยชน์แก่ภิกษุ โดยประการทั้งปวง ทำให้มีการงดเว้นในสิ่งที่เป็นโทษไม่เหมาะไม่ควร และน้อมประพฤตินในสิ่งที่พระองค์ทรงอนุญาต เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเองเป็นสำคัญ เพราะเพศบรรพชิตเป็นเพศที่จะต้องขัดเกลากิเลสเป็นอย่างยิ่ง ถ้าย่อหย่อนไม่สำรวมตามสิกขาบทที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ มีการต้องอาบัติประการต่างๆ ย่อมทำให้ตกไปจากคุณความดี ตกไปจากการรู้แจ้งอริยสัจธรรม และตกจากสัทธิภูมิไปสู่อบายภูมิด้วย ถ้าต้องอาบัติแล้ว ไม่ได้กระทำความดีกล่าวคือ ไม่ได้แก้ไขให้ถูกต้องตามพระวินัย หากมรณภาพลงในขณะที่ยังปฏิญาณตนว่าเป็นพระภิกษุอยู่ ก็เป็นผู้มีอบายภูมิเป็นที่ไปในเบื้องหน้า คือ ซาติถจากชาตินี้ไป ต้องเกิดในอบายภูมิเท่านั้น ภิกษุก็เกิดในอบายภูมิได้ แต่ถ้าได้มีการศึกษาพระธรรมวินัยด้วยความละเอียดรอบคอบแล้ว ก็จะเป็นเครื่องอุปการะเกื้อกูลให้รักษาพระวินัยได้ดียิ่งขึ้น ไม่มีโทษเลยกับการได้เข้าใจพระธรรมวินัย เพราะทำให้ได้รู้ว่ามีสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก แล้วละเว้นในสิ่งที่ผิด กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งจะต่างจากผู้ที่ไม่ได้ศึกษา ไม่มีความเข้าใจอย่างสิ้นเชิง

ความเป็นบรรพชิต ถ้ารักษาเป็นอย่างดี ไม่ล่วงละเมิดสิกขาบท พร้อมทั้งมีความจริงใจที่จะฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาขัดเกลากิเลสของตนเอง คุณประโยชน์ก็จะเกิดมีกับผู้นั้น เป็นผู้ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงจากการบวชเป็นภิกษุ ตามอรรถาธิบายที่สละเพศคฤหัสถ์ มุ่งสู่เพศที่สูงยิ่งคือบรรพชิต แต่ถ้ารักษาไม่ดี ย่อหย่อนในพระธรรมวินัย ต้องอาบัติในข้อต่างๆ เป็นผู้ประมาท ไม่เห็นโทษโดยความเป็นโทษ ไม่เห็นคุณของความเป็นบรรพชิตจริงๆ คือ ความเป็นผู้เว้นทั่ว เว้นจากบาปกรรม เว้นจากเครื่องติดข้องอย่างที่ถูกคฤหัสถ์มี โทษก็ย่อมเกิดแก่ผู้นั้น สามารถทำให้เกิดในอบายภูมิได้ ซึ่งน่ากลัวเป็นอย่างมาก

และที่สำคัญคฤหัสถ์ที่เข้าใจพระธรรมวินัย ก็จะไม่เฝ้าถือปฏิบัติ เพราะคฤหัสถ์สามารถทำในสิ่งที่สมควรดูแลพระภิกษุได้ แต่ไม่ใช่การทำให้ภิกษุต้องอาบัติ เช่น ให้อาหารทองแก่ภิกษุ เป็นต้น เพราะฉะนั้นแล้ว การมีโอกาสได้ศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง เป็นประโยชน์ตนและสามารถทำประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ด้วย เป็นการรักษาพระพุทธศาสนาด้วยความเข้าใจถูกต้องของแต่ละบุคคล.

ชมรมบ้านร่มมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖